

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Гулей О.В.

старший викладач,

Сумський державний педагогічний університет

імені А.С.Макаренка

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО СЛОБОЖАНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Одним з основних завдань загальноосвітньої та вищої школи є формування національної самосвідомості дітей і молоді на основі вивчення народного мистецтва. У національній культурі важливу роль відіграє декоративно-прикладне мистецтво, яке художньо-естетично формує матеріальне середовище, створене людиною. Підвищення якості теоретичних знань та практичних навичок, поглиблення національної самосвідомості студентів факультету мистецтв, засвоєння культурно-історичної інформації, пізнання динаміки розвитку духовних цінностей доцільно здійснювати на основі знайомства майбутніх учителів образотворчого мистецтва з народними традиціями, обрядами, символікою та технікою створення виробів декоративно-прикладного мистецтва рідного краю, зокрема, провідними видами народної творчості Слобожанщини другої половини ХІХ – початку ХХ століття.

Професійне становлення майбутнього вчителя відбувається у природному взаємозв'язку з особистим розвитком. Зрілість учителя як творчої особистості виступає невіддільною складовою розвитку його професіоналізму та зумовлює необхідність набуття нетипових для традиційної освіти вмій: розкривати учням своє особистісне бачення мистецького твору, активізувати їхні процеси переживання, «відчувати» внутрішній світ іншого, його особистісні потреби, здійснювати діалогове спілкування, імпровізувати. Педагогічний потенціал народного декоративно-прикладного мистецтва для розвитку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва є предметом дослідження сучасних науковців, як-от: І. Андросчук [1], Є. Антонович [2], Г. Ахметшина [3], І. Білевич [4], Л. Гарбузенко [5], О. Гевко [6; 7], В. Гриньова [8], М. Гринюк [9], О. Дем'янчук [10] та інших.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – складний процес, який має на меті виховати творчу особистість, формувати в неї загальнолюдські цінності, патріотичну самосвідомість, повагу до

традиційного народного мистецтва, вміння зберегти, примножити та передати досвід минулого підростаючому поколінню.

Для національно-патріотичного виховання студентської молоді засобами декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини означеного періоду зміст навчально-виховного процесу повинен бути спрямований на забезпечення: систематичного впливу засобів традиційного народного мистецтва на формування свідомості студента; постійного інтересу студентів до вивчення народного мистецтва; послідовності та наступності навчально-виховної роботи, залучення студентів до дослідницької роботи, проведення роботи з обдарованою молоддю в позааудиторний час; сприяння самореалізації творчого потенціалу студентів у межах діяльності секцій декоративно-прикладного мистецтва.

Вивчення видів традиційного народного мистецтва в його історичному розвитку є необхідною умовою свідомого й творчого підходу майбутніх вчителів образотворчого мистецтва до культурної спадщини свого народу, а також усвідомлення значення традиційного народного мистецтва в духовному та матеріальному житті суспільства.

Вивчення провідних видів народного мистецтва Слобожанщини в історичній ретроспективі спрямоване на набуття естетичного досвіду та ціннісних загальнолюдських орієнтацій, виховання художнього смаку, активізації творчої діяльності і сприяти самореалізації студента в практичній діяльності. Забезпеченню цього важливого процесу засобами декоративно-прикладного мистецтва досліджуваного регіону підпорядковані такі складові навчально-виховного процесу вищої школи: розробка методичних рекомендацій, посібників, підручників; факультативи; робота секції декоративно-прикладного мистецтва; індивідуальні заняття; науково-практичні студентські та викладацькі конференції; участь студентської молоді у художніх виставках різних рівнів.

Для розвитку творчого потенціалу студента необхідне постійне перебування його під впливом матеріально-духовної культури. Для вдосконалення навчально-творчого процесу засобами декоративно-прикладного мистецтва важливо враховувати такі чинники:

- знайомство студентів із різними видами народного мистецтва;
- розширення знань про звичаї, традиції, обряди, символіку, історію народного мистецтва;
- оволодіння техніками та технічними прийомами різних видів народної творчості;
- вміння самостійно виготовляти вироби декоративно-прикладного мистецтва;
- застосування студентами теоретичних знань в педагогічній практиці;

- самовдосконалення та самореалізації в художній практичній діяльності;

- формування активної позиції в культурно-мистецькому житті свого регіону;

- формування любові до обраної професії.

- У наш час функціональність тієї чи іншої речі, зробленої руками народного майстра, вже не є головною. Цінуються, насамперед, її естетичні якості. А тому, ознайомившись із декоративно-ужитковим мистецтвом на лекціях, практичних заняттях, уроках, в гуртках, студіях, позашкільних заходах, сучасна молодь має змогу побачити, скільки потрібно майстерності, вмінь, знань та любові, щоб присвятити свою творчу працю відтворенню та відновленню традиційного народного мистецтва. Відтак, навчально-виховний процес у художньо-педагогічних вищих навчальних закладах спрямовано на формування у студентської молоді:

- наукових знань;

- національної самосвідомості;

- загальнолюдських моральних цінностей і високої педагогічної культури;

- шанобливого ставлення до історичного минулого українського народу, його мови та духовних цінностей своєї держави;

- усвідомлення значення збереження та примноження духовних і мистецьких цінностей свого рідного краю;

- взаєморозуміння та поваги до інших націй і народів [1].

Таким чином, традиційне декоративно-прикладне мистецтво Слобожанщини другої половини ХІХ – початку ХХ століття сприятиме активізації формування національно-патріотичних поглядів і переконань студентської молоді, вихованню загальнолюдських цінностей, вдосконаленню умінь та навичок художньо-творчої діяльності, збереженню художньо-історичних декоративних зразків та створенню нових виробів, спонукатиме студентів до практичної участі у розвитку традиційного мистецтва рідного краю, сприятиме вихованню відповідальності за збереження та примноження культурних і духовних цінностей свого народу.

Список використаних джерел:

1. Андросук І. Специфіка організації навчальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни «Декоративно-прикладне мистецтво» / І. Андросук // Молодь і ринок. – 2011. – № 5. – С. 85-88.

2. Антонович Є. А. Естетичне виховання підлітків засобами народного образотворчого мистецтва : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Антонович Євген Антонович ; Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 1997. – 156 с.

3. Ахметшина Г. П. Педагогічний потенціал народного прикладного мистецтва в розвитку здібності до творчої самореалізації студентів вишу / Г. Р. Ахметшина // Сучасні проблеми науки та освіти. – 2013. – № 1. – С. 20-24.

4. Білевич І. Виховна робота зі студентами в процесі вивчення народних промислів / І. Білевич // Трудова підготовка. – 1998. – № 1-4. – С. 46.

5. Гарбузенко Л. В. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб професійної діяльності вчителя образотворчого мистецтва / Л. В. Гарбузенко // Всеукраїнська наук.-практ. конф. : «Декоративно-прикладне мистецтво в національній системі художньо-педагогічної освіти : досвід і перспективи» : зб. матеріалів. – Одеса, 2010. – С. 16-17.

6. Гевко О. І. Вплив декоративно-ужиткового мистецтва на формування національно-патріотичних рис студентської молоді / О. І. Гевко // Наука і сучасність : зб. наук. праць. – 1999. – Т. 26. – С. 14-19.

7. Гевко О. І. Національно-патріотичне виховання студентів вищих педагогічних закладів засобами декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Гевко Оксана Іванівна; Національний педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 21 с.

8. Гриньова В. Роль народних художніх ремесел у національному вихованні особистості / В. Гриньова // Молодь і ринок. – 2006. – № 6 (21). – С. 19-23.

9. Гринюк М. Народні промисли і професійне мистецтво в контексті вищої регіональної художньої школи / М. Гринюк // Вісник Львівської академії мистецтв. – Львів, 2002. – Вип. 13. – С. 268-275.

10. Дем'янчук О. Н. Проблеми художньо-естетичної освіти та виховання учнівської і студентської молоді в умовах національного відродження : монографія / О. Н. Дем'янчук, Г. І. Кутузова, В. С. Петрович. – Луцьк : Вежа, 2001. – 128 с.